

Isidor van der Hal hield zich tientallen jaren stil over verschrikkingen

Oorlogsherinneringen Groningse joodse arts te boek

■ GRONINGEN – Een klein zakmesje wist de Groningse joodse arts Isidor van der Hal in de kampen Vught, Westerbork en Auschwitz steeds in zijn bezit te houden, ondanks alle strenge controles van de kampbeulen. Het mesje bevatte een inscriptie met het beeld van de zionist Theodor Herzl en een David ster. Onlangs verscheen een boek met de oorlogsherinneringen van de Isidor van der Hal en dat heet dan ook niet voor niets 'Het Mesje'.

Door Hilbrand Polman

Isidor van der Hal heeft zich tientallen jaren stilgehouden over de verschrikkingen die hij in de Duitse vernietigingskampen heeft meegemaakt. In 1985 zette hij zijn herinneringen voor een kleine groep intimi op papier. Inmiddels is Van der Hal overleden. De Groningse publicist Johan van Gelder trof een schriftje met zijn memoires aan in een klein museum in Israel en vroeg de nabestaanden toestemming de herinneringen uit te geven. Het boekje is nu uitgege-

ven door de stichting Geldersboek en verkrijgbaar bij diverse boekhandels in Groningen. Van der Hal beschrijft in zijn boek hoe de Duitse bezetters hem in 1941 dwongen zijn werk als huisarts neer te leggen.

Geen toestemming

Het was joodse artsen niet toegestaan om niet-joodse patienten te behandelen en dat betekende voor hem werkloos zijn. Van der Hal besloot niet thuis te gaan zitten, maar zijn vrijkomende tijd te besteden aan het leren van een nieuw vak: via een vriend leerde hij het vak van opticien. De kennis die hij daarmee opdeed zou hem later in de concentratiekampen het leven redden.

Problemen

Van der Hal kwam medio 1942 in de problemen toen hij weigerde joodse lotgenoten medisch te keuren die voor de Duitsers moesten werken. De Duitsers pakten hem op en brachten hem onder in het werkkamp Balderhaar, later in Sellingerbeetse bij Stadskanaal. In oktober van dat jaar

vluchtte hij uit dat kamp, nadat hij had gehoord dat de SS alle geïnterneerden wilden afvoeren naar Westerbork, dat functioneerde als doorgangskamp voor de vernietigingskampen in Duitsland en Polen. De Duitsers lieten hem vervolgens tot april 1943 met rust, zodat Van der Hal de gelegenheid had om zijn pasgeboren dochter in veiligheid te brengen.

Zijn echtgenote en hijzelf ontkwamen er niet aan dat de Duitsers hen afvoerden naar Vught bij Amersfoort. Daar werkte Van der Hal enige tijd als arts, maar hij begreep dat de Duitsers meer behoefte hadden aan arbeiders. Hij slaagde erin samen met zijn vrouw bij het Philips commando te komen. Philips liet dwangarbeiders voor zich werken, maar probeerde daarbij de omstandigheden zo gunstig mogelijk te laten zijn.

Op transport

Vught was evenwel een doorgangskamp en in juni 1944 moest Van der Hal op transport naar Auschwitz. Daar slaagde hij er in een baantje als opticien te bemachtigen hetgeen hem een rela-

tief beschermde positie opleverde en wat meer te eten. Na drie weken echter moest hij het baantje al weer prijsgeven, maar nu kreeg hij -weer dankzij de kennis die hij van het brillenvak had - een baan in een fabriek die een essentieel onderdeel vormde van de Duitse oorlogsindustrie. En door die positie kon hij zich wat onttrekken aan de moordlust van de Nazi's.

Van der Hal wist het in Auschwitz vol te houden totdat de Russen hem in februari 1945 bevrijdden. Daarna is hij nog geruime tijd ziek geweest en in juli van dat jaar keerde hij terug naar Nederland.

Behandeling

Aan de grens moest hij nog het geld inleveren dat hij van een Joodse organisatie in Parijs had gekregen om thuis te kunnen komen. De Nederlandse autoriteiten behandelden hem daarmee precies zo als vrijwilligers die in Duitsland waren gaan werken. In een open vrachtwagen met een vistransport wist Van der Hal evenwel Groningen te bereiken.

Gron Wagbl 17-5-94